

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 20/11 97 om det repræsentative demokrati i uddannelsessystemet.

(Redegørelse nr. R 5).

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen):

Denne redegørelse vedrører primært opbygning og omfang af det repræsentative demokrati på uddannelsesområdet. Redegørelsen er opbygget med et indledende afsnit om behovet for elev- og studenterdemokrati, en efterfølgende beskrivelse af det repræsentative demokratis udvikling i uddannelsessektoren og en afsluttende forslagsdel til styrkelse af elev- og studenterdemokratiet.

1. Behovet for et demokratisk opbygget uddannelsessystem

Demokratiet som styreform er skrøbeligt. En demokratisk styreform skal til stadighed villes – ikke bare af politikerne, men af hele befolkningen. Demokratibegrebet og dets indhold må derfor løbende diskuteres og udvikles i takt med ændringer i samfundet i øvrigt, hvilket vi da også har gjort i Danmark siden den første spæde indførelse af den demokratiske styreform med junigrundloven af 1849. Videreudviklingen af demokratiet siden da synes selvfølgelig – demokratiopfattelsen fra 1849 er i dag hverken acceptabel eller tilstrækkelig.

Grundloven fra 1953 er den formelle ramme om demokratiet i dag; inden for 1953-grundlovens rammer har det danske samfund fortsat udviklet demokratiet. Grundloven betragter vi således som bestemmelser om befolkningens demokratiske rettigheder. Grundloven sikrer rammerne om folkestyret.

Den stadige debat om og udvikling af demokratibegrebet er omdrejningspunktet for bevarelse af et reelt folkestyre. Det er i dagligdagen, demokratiet skal virke og udfolde sig, og det kræver andet og mere end de grundlovssikrede rettigheder. Erfaringerne op gennem dette århundrede og ikke mindst fra demokratiske styre i Europa har vist og viser fortsat, hvor nødvendigt det er, at befolkningen til stadighed er sig bevidst, hvad det vil sige at leve i et demokrati, og hvad det på den anden side kan

indebære, hvis demokratiet går i stå, indskrænkes eller helt ophører.

Det er en udfordring for folkestyret i dag, at det politiske engagement er ændret fra traditionel deltagelse i fællesskabets anliggender i de almindelige demokratiske organisationer til øget engagement i det nære og i enkeltsager. Det stiller nye krav til det politiske system og til udvikling af vor demokratiske kultur. Her kan uddannelsessystemet og dets mangfoldighed af institutioner være med til at sikre den almindelige forståelse for demokratiets virkemåde, herunder ikke mindst, at elever og studerende er sig deres demokratiske ansvar bevidst.

Unge engagement i demokratiet indtager også en fremtrædende plads i den ungdomspolitik, som regeringen fremlagde i eftersommeren 1997. Det hedder her:

»At give unge medindflydelse på og medansvar for anliggender, der vedrører dem, er en måde, hvorpå unge gøres fortrolige med demokratiske værdier. Hvis unge er vokset op og har uddannet sig, hvor demokrati og medbestemmelse er en del af dagligdagen, er der også gode muligheder for, at de tager denne livsform med sig videre i tilværelsen.«

Redegørelsen er et led i opfølgningen på regeringens ungdomspolitik. Inddragelse af uddannelsessystemet og institutionerne i en fortroliggørelse af unge med de demokratiske værdier er nærliggende, allerede fordi børn og unge tilbringer en stor del af dagligdagen i uddannelsessystemet.

I den forbindelse kan den debat om demokrati i uddannelserne, der nu føres i mange lande, herunder i en række sammenhænge i Danmark, ses som udtryk for, at det nu er påkrævet at minde om og videreudvikle uddannelsessystemets rolle som en væsentlig bærer af den demokratiske kultur. Debatten skal ses i lyset af, at de uddannelsessøgende gennem øget medindflydelse og dermed øget ansvar vil kunne bidrage til en kvalificering af morgendagens demokratiske samfund.

En væsentlig forudsætning for det danske folkestyre – den folkelige oplysningstradition – er ikke omfattet af denne redegørelse. At folkeoplysningen er folkestyrets muld er en gammel påstand. Det danske folkestyre er gennem århundreder vokset ud af det brogede danske foreningsliv, herunder andelsbevægelsen og lokale vælgerforeninger.

Nogle vil hævde, at det kun er af historisk interesse. Men Danmark er stadig et forenings-